

KISS SZEMÁN RÓBERT

Szláv mennyország és pokol

**Ján Kollár és a szláv nemzeti emblematizmus alakváltozatai a magyarországi
klasszicizmus és romantika kontextusában**

Tézisek

Budapest

2023

1. A kitűzött kutatási feladatok összefoglalása

- 1.1. A dolgozat legfontosabb kutatói célkitűzése az volt, hogy a modern közép-európai **szláv nemzetek perspektívájából adjon képet a magyarországi felvilágosodás és reformkor nyelvi, kulturális és nemzetképződési folyamatairól**. E folyamatok törvényszerűségeinek föltárásához szolgált kiindulópontul az a terjedelmes életmű, amely Ján Kollár nevéhez fűződik, akit a kor egyik legemblematikusabb költőjének, írójának, tudósának és egyházipolitikusának tart a cseh és szlovák irodalomtudomány. Kollár tevékenysége és életműve segítségével bepillantást nyerhetünk egyrészt a korabeli magyarországi szláv/szlovák evangélikus értelmiség vallási és kulturális gondolkodásmódjába, másrészt a magyarországi főváros többnyelvű irodalmi és tudományos életébe. Mind Kollár alakja, mind pedig Pest-Buda e munkában modellértékű jelenségként értelmeződik, azaz számos szempontból a korabeli magyarországi politikai, társadalmi, egyházi és kulturális viszonyok leképezésével szolgál.
- 1.2. A kutatás további céljaként fogalmazódott meg a magyarországi felvilágosodás és reformkor azon nyelvi, kulturális és történeti vonatkozásainak föltárása, amelyek a modern magyarországi nemzeteket e fejlődési szakaszukban a **hungarus-hagyományhoz kötötték**, ugyanakkor azonban annak a fordulópontnak a megragadása és leírása is, amelynek következtében a szóban forgó hagyomány politikai, nyelvi és kulturális keretei fellazultak, és helyükbe fokozatosan a modern közép-európai nemzetek etnikai, nemzeti és nyelvi meghatározottsága lépett.
- 1.3. Mindezen kutatási célok kitűzését az tette szükségessé, hogy a közép-európai irodalomtudományi recepciók a modern nemzet megképzésének jegyében – elsősorban a saját nemzeti reprezentációt részesítve előnyben – elhanyagolták a magyarországi és közép-európai felvilágosodás és reformkor fentebb említett jellegzetességeinek tanulmányozását, holott a kulturális folytonosság curtiusi modelljének megfelelő rokonjelenségek figyelhetők meg a hungarus-hagyomány és a modern közép-európai nemzetképződés vonatkozásában is. A modern közép-európai kulturális kánonok 19. és 20. századi megképzésekor óriási veszteséget jelentett, hogy a magyar irodalomtudomány lemondott a történelmi Magyarország más nemzeti kultúráinak interpretálásáról, és nem kevésbé szegényítette el a többi magyarországi kultúrát sem az a tény, hogy tudományos recepciójukból kiszorult a magyarországiság politikai és kulturális hagyománya. E dolgozat céljai közé tartozik

tehát a modern **cseh, szlovák és magyar irodalomtudományi recepció e hiányosságának lehetőség szerinti korrekciója** is, amely természetesen nem a teljes magyarországi felvilágosodásra és reformkorra terjed ki, hanem elsősorban Ján Kollár alakja és az általa létrehozott szövegkorpusz alapján kísérel meg modellértékű képet formálni a szóban forgó problémáról. Ján Kollár (1793-1852) pesti szlovák evangélikus lelkész, költő és filológus volt, aki alapvető műveltségét a magyarországi latin és német tudományosságból merítette, fontos költői műveit szlovák elemekkel gazdagított cseh irodalmi nyelven írta, nemzeti és kulturális hovatartozását tekintve a szlávorságot vallotta sajátjának, politikai szempontból pedig sohasem kérdőjelezte meg a Habsburg-ház uralmát. Kollár a húszas évek folyamán egyik fontos alakjává vált a soknyelvű pesti kulturális életnek, és a szlovák, cseh, szerb, horvát és román nemzeti közösségekre gyakorolt hatása révén tevékeny részt vállalt mindezen nemzeti nyelvek és kultúrák 19. századi fejlődésében. Kiterjedt levelezése és kapcsolatai a közép- és kelet-európai szellemi központokban élő szláv költőkkel, tudósokkal, egyházi személyekkel megkerülhetetlen figurájává tették korának. Filológiai és teológiai felkészültsége, amelyet a jénai egyetemen tökéletesített, nyelvtudása, amely valamennyi szláv nyelv olvasásán kívül kiterjedt a latin, a német és a magyar nyelv magas szintű ismeretére, az egyházi és a nemzeti küzdelmekben hasznos szövetségessé és félelmetes ellenféllé tette.

1.4. A dolgozatíró azon szándéka, hogy **az életművet a maga egységében mutassa be**, szembehelyezkedik a cseh és szlovák irodalomtudományi recepció eddigi fő áramlatával, amelyből az elmúlt másfél évszázadban kikopott Kollár egyházi, történeti, nyelvészeti, filológiai, pedagógiai, egyházszerzői munkássága, és amelynek áldozatául esett költői művének nagyobbik része is. A szóban forgó recepciónak ugyanis akadályát jelentették olyan tényezők, mint a közös magyarországi kulturális hagyomány nyelvi és kulturális fölbomlása, valamint azon súlyos nemzeti és ideológiai terhek, amelyek az életművel foglalkozó cseh és szlovák tudományosságra nehezedtek a 20. században. Ezért áll dolgozatom középpontjában a *Szlávia leánya* transzcendens éneke, a Szláv Mennyországot bemutató *Lethe* c. fejezet, hogy a szonettekben és a hozzájuk rendelt prózai *Magyarázatokon* keresztül bemutassam az életmű belső törvényszerűségeit, valamint rávilágíthassak a mögötte húzódó társadalom- és kultúrtörténeti háttérre.

1.5. A dolgozat további célkitűzése, hogy az ily módon újból kikerekített életmű műfajilag különböző darabjai (szonettek, prédikációk, útirajzok, tankönyvek,

filológiai, nyelvészeti, valamint régiségtani művek és dolgozatok stb.) egyrészt beilleszkedjenek az életmű logikai keretébe, másrészt önmaguk is **a 21. századi újraolvasás objektumaivá váljanak**, és ezáltal ismét föltűnjenek a legújabb kori interpretáció horizontján. Ez a célkitűzés belesimul azokba az európai kultúratudományi törekvésekbe, amelyek eredményeként a szépirodalmi kánon szélén elhelyezkedő, vagy az abból teljesen kiszorult 18. és 19. századi műfajok ismét fontos helyet kapnak a kulturális emlékezetben.

2. Az elvégzett vizsgálatok leírása és a feldolgozás során alkalmazott módszerek

2.1. A doktori munkára való fölkészülés során arra törekedtem, hogy a kollári **szövegkorpusz egészét és egységét** szem előtt tartsam. Ez a fajta megközelítésmód, amely nem tesz különbséget az életmű egyes darabjai között a művek intencionáltsága szerint, az alteritás eszköztárából származik, és abból az általános felismerésből táplálkozik, hogy még a 18. és 19. századi európai irodalomban is számos olyan nagyformátumú alkotói személyiség található, akik a művészet, a tudomány, a vallás vagy filozófia területén egyaránt jelentőset alkottak. Ebből a szempontból a Voltaire, Rousseau, Goethe formálta sorba illeszkedik Ján Kollár alakja is nemcsak munkásságának sokrétűségével és terjedelmével, hanem műveinek esztétikai, nyelvi, szellemi és politikai hatástörténetével is, amelynek nagysága egyértelműen bizonyítható másfél száz év folyamatos közép- és kelet-európai recepciójával.

A vizsgálat során arra törekedtem, hogy az életmű valamennyi területéről **kiválasszam azokat a jelentős műveket**, amelyek lehetőség szerint képviselik a magyarországi felvilágosodás és a reformkori kultúra jellemző műfajait is. A kiválasztás során tehát számba vettem Kollár lírai műveit, az író történeti, szlavisztikai és régiségtani munkáit, az egyházi élethez kapcsolódó kiadványait és prédikációit, tankönyveit és a nemzeti élettel és oktatással kapcsolatos programjait, folklorisztikai gyűjteményeit, valamint nem utolsósorban útleírásait, emlékiratait és leveleit. A több ezer oldalnyi szöveg alapvetően szlovák elemeket tartalmazó biblikus cseh nyelven íródott, de található köztük német és latin nyelvű munka is. E műveket ugyanakkor nyelvi szempontból számos egyéb szláv, olasz, angol, francia, magyar stb. szövegbetét is tarkítja. Ez a tény – a kollári kritikai szövegkiadások híján – óriási feladat elé állította a kutatót, akinek szövegértelmezési munkáját, a művekbe foglalt hatalmas filológiai, történeti, egyházi, kulturális, művészeti stb. ismeretanyag

földolgozását csupán elvétve segítette a kollári életmű cseh, szlovák és magyar tudományos recepciójának egy-egy alapos háttértudás birtokában megszületett értékes darabja.

2.2. A **szövegvizsgálat és –értelmezés** során a dolgozat kettős célt követ: egyrészt igyekeztem minél alaposabban elmélyedni a kiválasztott szöveg struktúrájában, másrészt az ily módon alaposan megismert és megértett szöveg birtokában megkíséreltem értelmezni a kapott információkat mind a kollári életmű fényében, mind pedig a 19. század eleji magyarországi történeti-kulturális paradigmarendszerben. Ez több szinten és a hermeneutikai megismerés jegyében több körben zajló és mindmáig tartó folyamatnak bizonyult, amelynek jelen dolgozat csupán egy köztes, ám ugyanakkor fontos állomása. Eddigi Kollár-kutatásaim módszertanát alapul véve e dolgozatban is arra törekedtem, hogy az életműből kiválasszak egy olyan hosszabb, a téma szempontjából emblematikus szöveget, amelyet alapos szövegmagyarázattal láthatok el, és föltárhatom a hozzá kapcsolódó forrásokat is. Ennek jegyében a disszertáció központi darabjává a kollári életmű legfontosabb lírai alkotását, a *Szlávia leányának* egyik énekét tettem meg, amely a *Lethe* címet viseli, és amelynek első változata az 1832-es kiadásban jelent meg, ám az 1852-es kiadásig folyamatosan bővült. A lírai alany ebben az énekben a Szláv Mennysországra kalauzolja el az olvasóját, és a műhöz fűzött *Magyarázatok* pedig azt a filológiai, kulturális, tudományos háttérrel tárják föl, ahonnan a szerző a szóban forgó információkat merítette. A szonettek és a hozzájuk fűzött magyarázatok alapos filológiai föltárásával viszonylag pontos képet nyertünk egy magyarországi, szláv műveltségű, szlovák anyanyelvű, evangélikus felekezetű értelmiségi műveltségének természetéről és mélységéről. Hasonlóan újszerűek és megvilágító erejűek azok a modern cseh és szlovák nemzeti kultúra megképződésének folyamatát bemutató elemzések is, amelyek a nemzetiségi arányok kimutatására a földrajzi képződmények emblematizációjára vagy a modern szláv nemzeti panteon kialakulására irányulnak, és ezidáig nemcsak a magyar, hanem a cseh és a szlovák irodalomtudományi recepció is csak részleges eredményeket tudott fölmutatni e témakörben.

2.3. A főntebb vázolt filológiai és kultúratörténeti föltárások mellett fontos szerep jutott az anyag értelmezésekor a macurái **szemiotikai** módszernek is. A cseh nemzeti ébredés egyik áttörő jelentőségű irodalomtörténészének nyomdokaiban haladva úgy véljük, hogy a vizsgálat alá vont szövegkorpuszból nyert információk jelekként értelmeződnek, amelyek egymásra vonatkoztatva olyan kulturális és nyelvi rendszert

alkotnak, amely eddig ismeretlen összefüggésekben képes láttatni a magyarországi felvilágosodás- és reformkori nemzeti nyelveket, irodalmakat és kultúrákat. E módszernek köszönhetően föltárulnak mind az egyes kultúrák működésének immanens törvényszerűségei, mind pedig egymáshoz való viszonyrendszerük. E jelrendszerben a legkisebb föltárt információ is beleilleszthetővé válik egy strukturális egészbe.

2.4. Az életmű kulcsfontosságú darabjainak, fontos jellemzőinek, jelenségeinek tárgyalása során szintén számos irodalom- és kultúratudományi iskola módszertani palettájáról válogattunk. E vonatkozásban elméleti kiindulópontul szolgált számomra a múlt század hatvanas éveitől megújult közép-európai **komparatiztika**, valamint a német és a szláv kultúrák vonatkozásában is új eredményeket hozó transzferológia. A hungarus-hagyományból táplálkozó alteritás és a közép-európai modern nemzeti kultúrák paradigmaváltásának legfontosabb jelenségeit az összehasonlító irodalomtudomány eszköztárának fölhasználásával kísérlem meg a maga történetiségében és szerkezeti változásában megragadni, amelynek eredményeként egyfajta közép-európai tipológiai hasonlóság jelensége vált körvonalazhatóvá.

2.5. A dolgozatban tárgyalt, irodalmi és tudományos művekben detektálható eszmei rendszerek leírására és értelmezésére nagyszerű eszköztárat találtam a **fenomenológiai filozófia** elemzési módszertanában és fogalomrendszerében, amelynek segítségével igyekeztem megragadni valamely fontos művészi jelenség mögöttes filozófiai, teológiai és kulturális hátterét. A **filológiai hermeneutikai** módszer a tudományos előfeltevések folyamatos ellenőrzését, majd a részeredmények visszacsatolásával újabb és újabb előfeltevések megalkotását tette lehetővé, amelyek közelebb vittek a lehetséges érvényes értelmezések megleléséhez. Ugyancsak a hermeneutikai módszerre jellemző recepció-esztétikai szempontrendszer nagyban hozzájárult a kollári szövegek 21. századi értelmezési tartományának tágításához.

2.6. Hasonló eredménnyel kecsegtetett az **egyres posztmodern** irodalomtudományi iskolák, többek között a **dekonstrukció** bevonása is az interpretációs folyamatba, amelynek következtében a kollári életmű eredeti szerkezete láthatóvá vált. Ugyanakkor mindeközben kifejezetten ügyeltem arra, hogy megőrizsem a szépirodalmi, vallási és tudományos művek eredeti ihletettségét, eszmeiségét, és magából a textusból kiindulva bontsam ki és magyarázzam a benne található tartalmakat. Ily módon a **szoros olvasás** dekonstrukciós átértelmezése segített az interpretáció azon módjához, amely az olvasatok olvasása és az interpretációk

interpretálása által további jelenkori értelmezési eseményeket hoznak létre a dolgozatban. A disszertációban helyet kaptak az alkotáslélektani folyamatokat megvilágító **pszichológiai** módszerek is, amelyek segítségemre voltak az életpálya azon traumáinak rekonstruálásában, amelyek rányomták bélyegüket Kollár művészi, tudósi, lelkesítő munkásságára, és nagyban befolyásolták emberi kapcsolatait és környezetéhez való viszonyát. A **posztkoloniális kulturális kritika** módszertanával a magyarországiság és a modern nemzeti fejlődés átmeneti korszakának dinamikáját, társadalmi, kulturális és személyes vonatkozásait igyekeztem megragadni. E folyamatok a többségi és a kisebbségi létmód, valamint a centrum és a periféria fogalompárjaival és a hozzájuk kapcsolódó egyéb jelenségekkel váltak leginkább leírhatókká.

3. Az új tudományos eredmények tételes összefoglalása

- 3.1. A dolgozatban Ján Kollár munkásságán keresztül **modellértékűen mutatom be a 19. század első évtizedeinek magyarországi szellemi környezetét** és a Pest-Budán zajló kulturális, nyelvi, vallási és politikai folyamatokat. A témában folytatott kutatásaim egyértelműen megerősítették azt a hipotézist, hogy a magyarországi kultúra alapvető jegyei még a 19. század első felében is jól kitapinthatóak voltak a kor evangélikus szlovák értelmiségének műveltségében. Ugyanakkor a modern nemzet érdekei a reformkor folyamán fokozatosan fölébe kerekedtek a magyarországi politikai és kulturális összetartozás tudatának, és komoly törések, kulturális és nyelvi szakadások keletkeztek benne. E politikai-kulturális paradigmaváltás egyik kezdeményezője és aktora volt Ján Kollár, akinek közéleti és egyházi tevékenységében, kiterjedt életművében nyomon követtem a fent vázolt folyamatokat.
- 3.2. Mivel a cseh és szlovák tudományosság csak elenyésző mértékben végezte el az enciklopédikus kollári életmű kritikai földolgozását, vizsgálódásom, szembeszállva a kollári életmű erőzójával valamint a cseh és a szlovák irodalomtudomány másfél-száz éves recepciójával a **kollári életmű egészére** irányult. A hatalmas szövegtömegből a műfaji sokszínűséget szem előtt tartva válogattam ki azon emblematikus darabokat, amelyek újszerűen világítják meg a fenti paradigmaváltás számos kulturális, irodalmi, egyházi és politikai aspektusát. Az életmű egészben való vizsgálatának az lett a kézzelfogható eredménye, hogy összhangba került a kollári munkásság látszólag

egymásnak ellentmondó valóságvonatkozása és imaginaritása, amely mintegy modellálja az európai és ezen belül a közép-európai kultúrtörténet azon szakaszát, amely során a klasszicizmus átadta a helyét a nemzeti romantikáknak.

- 3.3. A dolgozatom alapjául szolgáló klasszikus **filológiai módszerek** köszönhetően számos új megállapítással gyarapítottam nemcsak a Kollár-szakirodalmat, hanem az európai összehasonlító irodalomtudományt is. Fontos eredménynek tartom a magyarországi alteritás irodalmához kapcsolódó *querela Hungariae*-toposz eredetével kapcsolatos megállapításokat a kollári életműben. Hasonlóan érdekes vonatkozásokra derült fény további kollári motívumok forrásaival (Tudományos Gyűjtemény, Horvát István, Szirmay Antal stb.), valamint számos más nyelvből és kultúrából való merítéssel kapcsolatban (a szláv hárs és a jávai méregfa emblematikus szerepe, Borisz és Gleb alakja stb.).
- 3.4. A disszertációmban a *Szlávia leánya* c. költői mű szláv poklot bemutató, *Acheron* c. énekéhez hozzárendeltem a szláv mennyországot bemutató, *Lethe* c. éneknek és a hozzá tartozó *Magyarázatok*nak a filológiai föltárását és feldolgozását is, aminek köszönhetően más megvilágításba kerültek a szláv Poklot bemutató monográfiámban foglalt ismeretek és megállapítások is. Mivel **a két transzcendens ének rendszerszerűen vonatkoztathatónak** bizonyult egymásra, nyilvánvalóvá váltak a szláv mennyország és a szláv pokol énekei közötti tematikus, topikus és motivikus összefüggések, ily módon a két ének a szláv nemzeti emblematizmus alaposan föltárt és értelmezett szövegévé vált.
- 3.5. A szláv mennyországot bemutató ének versszövegeinek magyarázata, valamint a szonettekben foglalt műveltségi anyag alapos filológiai föltárásának köszönhetően reális kép formálódott ki Ján Kollárról mint korának egyik legismertebb **szláv filológusáról és régiségtudósáról**. Az e tárgykörben keletkezett művek elemzésének fontos eredménye például, hogy a 19. századi szláv hamisítások és hamisítványok témája (amelynek vizsgálatáról a pozitivisták és pozitívizmus utáni tudományosság lemondott) újra értelmezhetővé és beilleszthetővé vált a nemzeti emblematizmus rendszerébe, ezáltal pedig egy újabb fehér folt tűnt el a modern irodalomtudományi recepció térképéről.
- 3.6. A disszertációnak köszönhetően fény derült több tudomány- és esztétörténeti vagy **ideológiai alapozottságú prekonceptió tarthatatlanságára, valamint számos filológiai, irodalomtörténeti tévedésre**. A cseh és a szlovák irodalomtörténeti recepció fragmentáltsága, elavultsága és gyakran tetten érhető nemzeti elfogultsága,

amelyet e dolgozatban igyekeztünk lebontani, gátolta a kollári életmű modern, monografikus földolgozását. A Kollárral és korával foglalkozó magyar és cseh nyelvű könyveim sora tehát egy olyan új művel bővült, amelyben eddigi ismereteimet a témában monografikus igényű dolgozatban igyekszem szintetizálni.

- 3.7. A disszertáció egyik jelentős hozadékként tekintek a **nemzeti emblematizmus** fogalmának meghatározására és irodalomtörténeti érvekkel alátámasztott bevezetésére. A fogalom betagolására tettem kísérletet a modern közép-európai nemzetek megképződésével foglalkozó irodalomtudományi diskurzusba, és ennek gyakorlati alkalmazhatóságát – reményeim szerint – esettanulmányok és excursusok tucatja bizonyítja a dolgozatban. A kortárs cseh és szlovák irodalomtudományban is fokozatosan polgárjogot nyerő szláv nemzeti emblematizmus fogalomrendszerében váltak értelmezhetővé a kollári életműben föllelhető, a szláv nemzetre vonatkozó topográfiai, néprajzi, nyelvészeti, állat- és növénytani stb. ismeretek és motívumok is, amelyek – a modern közép-európai nemzeti fejlődéstörténeti és kulturális sajátosságait figyelembe véve – mindmáig részét alkotják a modern közép-európai szláv nemzetek önmeghatározásának és tudatának. A disszertációmban arra a kérdésre is választ kívántam adni, hogy Ján Kollár mint korának egyik legismertebb szláv költője és filológusa miként járult hozzá a magyarországi történeti hagyomány átalakításával a **modern szláv történelem és panteon** megképzéséhez.
- 3.8. A történeti-filológiai pontosságra való törekvést eredményesen egészítették ki a **modern irodalomtudományi iskolák** eszköztárából kölcsönzött módszerek, amelyek rendkívül termékenyeknek bizonyultak a kollári **szövegelemzések** során – nekik köszönhetően új megközelítési és értelmezési lehetőségek nyíltak meg a 21. századi Kollár-recepció előtt. A **szoros olvasás dekonstrukciós átértelmezése** jelentősen hozzájárult a szövegkorpuszra rakódott interpretációs sablonok eltávolításához (pl. a kollári szövegek klasszicista vagy romantikus besorolásának kényszere) és magyarázatának megújításához (pl. a *Szlávia leánya* folyamatos bővülésének értékszemponturnak megközelítése). A **recepció-esztétikai** nézőpont érvényesítésének köszönhető, hogy az eddig elavultnak érzett kollári szövegek új tartalommal telítődtek meg (pl. az útirajzok mint a szláv kultúrtáj fogságból való kiszabadításának értelmezési módja). A kollári szövegkorpusz tanulmányozásának **pszichológiai** szempontú elemzése pedig azzal az eredménnyel járt, hogy számos vonatkozásban sikerült rekonstruálnom a kollári alkotói személyiség jellemző vonásait, mégpedig számos esetben az önéletrajzi és művészi szövegekben detektált

korai traumák föltárásával. A **fenomenológiai** alapozású megközelítésmódnak köszönhetően többek között a szlovákság nyelvi és politikai exodusának a párhuzamba állíthatóságát Kollár személyes kivonulásával az őt korlátozó családi és társadalmi viszonyrendszerekből. A kollári oeuvre interpretációja a **posztkoloniális kulturális kritika** módszertanával annak a kulturális és szociológiai folyamatnak a leírhatóságát segítette, amely során a 19. század első évtizedeiben átrendeződő közép-európai kulturális térben új centrumok és perifériák alakultak ki, amelyek hatására szerkezeti változások következtek be mind a közép-európai nemzeti kultúrák történelmi, irodalmi hagyományhoz való viszonyában, mind pedig valamennyi modern közép-európai nemzet kulturális kánonjának szerkezetében. A posztkolonializmus kultúraelméleti vonatkozásai pedig abban voltak segítségemre, hogy a kollári életműben detektálható nyomok alapján fölvázolhassam a *mi* és az *ők*, a saját és az ellenkultúra dichotomikus rendszerének az életműben megnyilvánuló strukturális elemeit.

3.9. A dolgozat további jelentős hozadéka, hogy mind a kollári életmű, mind pedig a *Lethe* c. ének esetében külön figyelmet szenteltem a bennük föllelhető **hungarikumoknak** is. Ezt azért tartottam fontosnak hangsúlyosan megjeleníteni a disszertációmban, mert a cseh és a szlovák szakirodalom számos esetben kétségbe vonta vagy egyáltalán nem vett tudomást Kollárnak a magyarországisághoz, valamint a modern magyarsághoz és annak kulturális, nyelvi és tudományos teljesítményéhez való viszonyulásáról. A forrásföltárás mindazonáltal sohasem korlátozódott csupán a hungarikumok meghatározására, hanem magában foglalta az egyéb európai kultúrákhoz és tudományossághoz való viszony detektálását is.

4. A doktori mű témaköréből készült saját publikációk jegyzéke

1. Ján Kollár „elhíresült” Slavy dcera című műve Előénekének magyar fordításai pp. 153-158. In: Bańcerowski; Milosevich; Stepanović; Zoltán; Hollós (szerk.) Hungaro-Slavica 1997: Studia in honorem Stephani Nyomárkay. Budapest, ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszék, (1997) p. 367.
2. Jan Kollár, veľký kreátor. Grundlage II. Emblematický národopis: zeměpis, národopis, přírodopis a zoologie. SLOVANSKÝ PŘEHLED 91: 4, pp. 557-563., 7 p. (2005)
3. Ján Kollár, a nagy kreátor. Grundlage II. Az emblematicus nemzetrajz: földrajz, néprajz, növény- és állatrajz. In: Ábrahám Barna; Pilecky Marcell (szerk.) A Duna vallomása.

- Tanulmányok Käfer István hetvenedik születésnapjára. Piliscsaba, Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK, (2006) pp. 277-284., 8 p.
4. Galamblelkek apostola. A kivonulás Ján Kollár életében és műveiben. NAPÚT 9: 7 pp. 115-124., 10 p. (2007)
  5. Od nářku Uher k nářku Slávie v díle Jana Kollára. SLOVENSKÁ LITERATÚRA 5 pp. 372-383., 12 p. (2007)
  6. Von der Klage Ungarns bis zur Klage von Slavia im Werk von Ján Kollár. STUDIA SLAVICA ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE 52: 1-2 pp. 219-228., 10 p. (2007)
  7. Dejinnosť a kreácia – paralely v historickej tvorbe a svetonázore Jána Kollára a Istvána Horváta. In: Kákořová, Zuzana; Vojtech, Miloslav (szerk.) Slovenská literatúra 18. a 19. storočia. História, teória, interpretácia. Bratislava, Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta, (2007) pp. 96-117., 22 p.
  8. Od nářku Uher k nářku Slávie v díle Jana Kollára. In: Vyčichlo, Jaroslav; Viktora, Vikto, (szerk.) Jeden jazyk naše heslo buď IV. Český romantismus – jiskření a záblesky. Plzeň, Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, Spolek divadelních ochotníků v Radnicích, (2007) pp. 157-170., 14 p.
  9. Velký kreátor Kollár. Grundlage VII. Kollárovo dílo v nás. In: Řepa, Milan (szerk.) 19. století v nás. Modely, instituce a reprezentace, které přetrvaly. Praha, Nakladatelství Historický ústav, (2008) pp. 393-402., 10 p.
  10. Ján Kollár avagy a szláv nemzet jó tulajdonságai? SLAVIA CENTRALIS 2, 2 pp. 167-181., 15 p. (2009)
  11. A magyar és szláv nemzeti tulajdonságok a “vallás trónja” előtt Horváth János és Ján Kollár írásaiban. IRODALOMTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK 113 : 1 pp. 20-32., 13 p. (2009)
  12. Szláv pokol Pesten: Ján Kollár munkássága 1819 és 1849 között. Budapest, Balassi Kiadó (2010), 227 p. ISBN: 9789635068531
  13. „...egy Kamcsatkától Párizsig terjedő Szlávia országról álmodik”: Ján Kollár előkészületei itáliai utazására. In: Krekovičova, Eva; Uhrinová, Alžbeta; Žiláková, Mária (szerk.) Kontexty identity. Jubilejný zborník na počesť Anny Divičanovej = Az identitás összefüggései: köszöntő könyv Gyivicsán Anna tiszteletére. Békéscsaba, Celoštátna slovenská samospráva, (2010) pp. 398-402., 5 p.

14. Motívy národného exilu v diele Jána Kollára. SLOVENSKÁ LITERATÚRA 3 pp. 201-219., 19 p. (2011)
15. Egy megfejtetlen rejtvény: Szent Borisz, Gleb és Erasmus Ján Kollár 582. szonettjében pp. 205-217., 13 p. In: ifj, Bertényi Iván; Géra Eleonóra; Mészáros Andor (szerk.) Varietas Europica Centralis. Tanulmányok a 70 éves Kiss Gy. Csaba tiszteletére Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, (2015) 474 p.
16. Das emblematische slawische Gesetzbuch von Ján Kollár. In: Marinelli-König, Gertraud; Hofeneder, Philipp (szerk.) „Neue Bienen fremder Literaturen“. Der literarische Transfer zwischen den slawischen Kulturen und dem deutschsprachigen Raum im Zeitalter der Weltliteratur (1770–1850). Wiesbaden, Harrassowitz Verlag, (2016) pp. 195-213., 19 p.
17. A nemzeti emblematicizmus sajátosságai Kollár Szlavia leányában némely szerb (illír) példa alapján. In: Urkom, Aleksander (szerk.) Szláv kultúrák, irodalmak és nyelvek. Tanulmánykötet. Budapest, ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszék, (2017) pp. 89-102., 14 p.
18. Světice a čertoslavky v kollárovsém národním emblematicismu. In: Faktorová, Veronika – Pácalová, Jana – Urválková, Zuzana (szerk.) VÍNO, ŽENY, ZPĚV. V(d)ěčné téma literárních dějin. Studie z literatury ad honorem Dalibor Tureček. České Budějovice, Jihočeská univerzita, (2017) pp. 116-129., 14 p.
19. Dílo Jana Kollára ve světle klasicistních a romantických tendencí uherských literatur neo-latinské a školní latinské provenience. BOHEMICA LITTERARIA 20, 1 pp. 27-53., 27 p. (2017)
20. Tájrombolás és tájépítés Kollár Észak-itáliai útirajz-ában – Keszthely, Zalavár, Zalaapáti
In: István, Anna (szerk.) Reformáció és kánon a szláv irodalmakban, kultúrákban és nyelvekben. Budapest, ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszék, (2018) pp. 151-162., 12 p.
21. Dekonstrukce a konstrukce krajiny v Kollárově Cestopisu do Horní Italie. Keszthely, Zalavár, Zalaapáti. SLOVENSKÁ LITERATÚRA 66, 3 pp. 207-215., 9 p. (2019)
22. A humor a szláv nemzeti emblematicizmus eszköztárában Ján Kollár szláv paradicsomának példái alapján. In: Kiss, Szemán Róbert (szerk.) Humor és sport a szláv kultúrákban. Köszöntő kötet a 60 éves Lukács István tiszteletére. Budapest, ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszék, (2019) pp. 87-101., 15 p.

23. Eszmei koncepciók alakváltozatai Ján Kollár gondolkodásában. Hungarizmus – pánszlávizmus – csehszlovakizmus. In: Császári Éva; Imrichová, Mária (szerk.) Király Péter 100. Tanulmánykötet Király Péter tiszteletére II. Budapest, ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszék, (2019) pp. 209-218., 10 p.
24. Ján Kollár és a magyarországi klasszikus hagyomány. IRODALOMTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK 123, 5 pp. 604-620., 17 p. (2019)
25. A szláv régiséghamisítás mint a modern nemzeti emblematizmus kánonképző eszköze Ján Kollárnál. HELIKON IRODALOMTUDOMÁNYI SZEMLE 64, 3 pp. 357-373., 17 p. (2019)
26. Změna paradigmat národních koepcí v díle Jána Kollára: Hungarismus, slovanská vzájemnost, čechoslovakismus a ilyrismus. BOHEMICA OLOMUCENSIA 11: 1 pp. 134-153., 20 p. (2019)
27. Slavic Antiquities and Forgeries as Means for the Shaping of Canons. STUDIA SLAVICA ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE 64 : 1 pp. 47-58., 12 p. (2019)
28. Ján Kollár or „The Good Qualities of the Slav Nation”. ROMANOSLAVICA 55: 2 pp. 132-149., 18 p. (2019)9
29. Régiségek és hamisítások a 19. század eleji szláv kultúrákban. In: Dudás, Mária; Menyhárt, Krisztina (szerk.) Fejezetek a szláv nyelvtudományból, irodalomból és kultúrából. Budapest, Magyarország : ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszék (2019) 205 p. pp. 91-104., 14 p
30. Az oroszok a szláv Mennyországban: A szláv nemzeti emblematizmus sajátosságai Kollár Szlávia leányában némely orosz példák alapján. In: Józsa, György Zoltán; Gyöngyösi, Mária; Kalafatics, Zsuzsanna; Rácz, Ildikó Mária; Zoltán, Dominika (szerk.) Nonum annum : Köszöntőkötet Hetényi Zsuzsa professzor tiszteletére. Budapest, Magyarország : ELTE BTK Orosz Nyelvi és Irodalmi Tanszék (2020) 511 p. pp. 220-241., 22 p.
31. Slovanský národný emblematizmus jako semiotický systém na príkladu Kollárovské lípy a jedovatého stromu z Jávy. In: Braxatoris, Martin; Vojtech, Miloslav (szerk.) Podoby literatúry na prelome 18. a 19. storočia : Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie pri príležitosti 250. výročia narodenia Bohuslava Tablica (1769 – 1832) a Juraja Palkoviča (1769 – 1850). Bratislava, Szlovákia: Univerzita Komenského v Bratislave (2021) pp. 78-91., 14 p.

32. A magyar, szlovák, szlovén és horvát vidék és város térpoétikai megjelenítése Kollár Útirajzában. In: Lukács, István A magyar királyok városának emlékezete a szláv irodalmakban, nyelvekben és kultúrákban. Budapest, Magyarország: ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszék (2021) 217 p. pp. 81-95., 15 p.
33. Pokus o postkoloniální interpretaci hungarik v Kollárově Cestopisu obsahujícím cestu do Horní Itálie. In: Kiss, Szemán Róbert JINÝ Kollár – Kollár versus JINÍ. Budapest, Magyarország : ELTE BTK Szláv és Balti Filológiai Intézet (2021) pp. 35-49., 15 p.
34. The poetics of Space in the Representation of the Hungarian, Slovakian and Croatian Countryside in Ján Kollár's Cestopis do horní Itálie. In: Jakub, Ivánek; Jan, Malura (szerk.) Portraying Countryside in Central European Literature. Ostrava, Csehország: University of Ostrava (2021) pp. 107-124., 18 p.